

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler A/HRC/WG.15/4/2

Genel Kurul

Dağıtım: Genel

28 Şubat 2017

Orijinali: İngilizce

İnsan Hakları Konseyi

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların hakları hükümetler arası açık-uçlu çalışma grubu

Dördüncü oturum

15–19 Mayıs 2017

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların hakları üzerine, çalışma grubunun Baş Sözcüsü tarafından sunulan taslak beyanname

İnsan Hakları Konseyi,

Birleşmiş Milletler Antlaşması, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Tasfiyesine İlişkin Uluslararası Sözleşme, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Kalkınma Hakkı Beyannamesi, Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ve evrensel veya bölgesel düzeyde kabul edilen tüm geçerli uluslararası enstrümanlarda beyan edilen ilkelerin

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

gerçekleştirilmesine katkıda bulunmayı *dileyerek*;

Tüm insan haklarının evrensel, bölünemez, birbiriyle ilişkili ve birbirine bağlı, karşılıklı olarak güçlendirici olduğunu, bunlara adil ve eşitlikçi bir şekilde, aynı temelle ve vurguyla yaklaşılması gerektiğini ve bir haklar kategorisini uygulamanın hükümetleri hiç bir şekilde diğer hakları koruma ve gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktan muaf bırakmadığını *bir kere daha teyit ederek*;

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar ile bağlı oldukları ve geçimlerini dayandırdıkları toprak, su, doğa ve yöre arasındaki özel ilişki ve etkileşimi *tanyarak*,

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların dünyanın her tarafında, hem geçmişte, hem bugün, hem de gelecekte kalkınmaya, dünyanın tüm bölgelerinde gıda ve tarımsal üretimin temeli olan biyolojik çeşitliliği koruma ve iyileştirmeye, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini de içerecek şekilde kabul edilmiş uluslararası kalkınma hedeflerine ulaşmakta birinci derecede önemli olan gıda egemenliğini güvence altına almaya olan katkılarını da *tanyarak*,

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların yoksulluk ve yetersiz beslenmeden orantısız biçimde zarar görmesinden *endişe duyarak*,

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların çevresel bozulma ve iklim değişikliğinin sırtına yüklediği ağırlıktan zarar görmesinden de *endişe duyarak*,

Dünyanın her tarafında köylü nüfusun yaşlanması ve gençlerin teşvik eksikliği ve kırsal hayatın zorlukları nedeniyle gittikçe artan bir şekilde sırtını tarıma dönmesinden

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

ayrıca endişe duyarak, ve özellikle kırsal gençlik için kırsal alanlardaki ekonomik çeşitliliği artırmanın ve çiftlik dışı imkanlar yaratmanın gerekliliğinin farkında olarak,

Her sene gittikçe artan bir sayıda köylü ve kırsalda çalışan diğer insanın toprağından tahliye ve zorla yerinden edilmesinden kaygı duyarak,

Köylü kadınlar ve kırsaldaki diğer kadınların, ekonominin parasallaştırılmamış sektörlerindeki emeklerini de içerecek şekilde, ailelerinin ekonomik idamesinde önemli bir rol oynadığı ancak sıkça toprak mülkiyeti ve kullanım hakkından, toprağına eşit erişimden, üretken kaynaklardan, finansal hizmetlerden, bilgiden, istihdamdan ve sosyal korumadan mahrum edildiği ve değişik şekil ve tezahürlerde ortaya çıkan şiddetin mağdurları olduğu gerçeğine vurgu yaparak,

Birçok faktörün, köylüler ve küçük ölçekli balıkçılar ve balık işçileri, göçebe çobanlar, ormancılar ve diğer yerel toplulukları kapsayacak şekilde kırsalda çalışan diğer insanların sesini duyurmasını, insan hakları ve toprak mülkiyeti haklarını korumasını ve

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

bağılı oldukları doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını garanti altına almasını zorlaştırdığına vurgu yaparak,

Toprak, su, tohum ve diğer doğal kaynaklara erişimin kırsal toplumlar için gittikçe artan bir şekilde zorlaştığını tanıyarak ve üretken kaynaklara olan erişimin iyileştirilmesinin ve uygun bir kırsal kalkınmaya yatırımın önemine vurgu yaparak,

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, ekosistemlerin doğal süreç ve döngüler yoluyla uyum sağlamaya ve yeniden canlanmaya vesile olan biyolojik ve doğal yetilerini de kapsayacak şekilde, Doğa Ana'yı destekleyen ve onunla uyum içerisinde olan sürdürülebilir tarımsal üretim pratiklerini uygulama ve yayma çabalarının desteklenmesi gerektiği hakkında *ikna olmuş bir şekilde*,

Tarım, balıkçılık ve diğer faaliyetlerdeki birçok emekçiyi genellikle, geçim sağlayacak maaş ve sosyal korumadan mahrum bir şekilde çalışmak zorunda bırakan tehlikeli ve istismarcı koşulları *dikkate alarak*,

Toprak ve doğal kaynaklarda çalışanların insan haklarını koruyan ve destekleyen birey, grup ve kurumların, fiziksel bütünlüklerini çeşitli şekillerde tehdit ve ihlal eden durumlara maruz kalma riskinin yüksek olmasından *endişe duyarak*,

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların mahkemelere, polis memurlarına, savcılara ve avukatlara erişimde, şiddet, suistimal ve istismara karşı acil koruma veya çözüm istemesini engelleyecek ölçüde zorluk yaşadığını *göz önünde tutarak*,

Gıda ürünleri üzerindeki spekülasyondan ve gıda sistemlerinin, insan haklarından istifade etmeyi olumsuz etkileyen bir şekilde, giderek artan dengesiz dağılımı ve birikiminden *endişe duyarak*,

İnsanların gıda egemenliği hakkını garanti altına almak için işbu beyannamedeki haklara saygı duyulmasının, bu hakların korunması ve desteklenmesinin birinci derecede önemli olduğunu *tanyarak*,

Birleşmiş Milletler Yerli Halkların Hakları Beyannamesi'ne uygun olarak, yerli köylüler ve kırsalda çalışan diğer yerli toplulukları kapsayacak şekilde yerli halkların, iç ve yerel ilişkileriyle ilgili konular hakkında kendi kaderini tayin hakkına sahip olduğunu *teyit*

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

ederken, bu Beynamedeki hiçbir maddenin hiçbir Devlet, grup veya insan tarafından Birleşmiş Milletler Antlaşması'na aykırı herhangi bir faaliyette bulunma hakkı verecek şekilde; veya egemen ve bağımsız devletlerin toprak bütünlüğü veya politik birliğinin tamamını veya bir parçasını bölmek veya zarar vermek amacıyla yorumlanamayacağına vurgu yaparak,

Kalkınma hakkının elden alınamayacak bir insan hakkı olduğunu ve bunun sonucu olarak her bir insanın ve tüm insanların, tüm insan hakları ve temel özgürlüklerin tamamen gerçekleşebileceği ekonomik, toplumsal ve politik kalkınmaya katılma, katkıda bulunma ve yararlanma hakkı olduğunu *yeniden teyit ederek*,

Halkların, İnsan Hakları konusundaki Uluslararası Sözleşmelerin ilgili düzenlemeleri uyarınca, tüm doğal zenginlikler ve kaynaklar üzerinde tam ve bütünlüklü bir egemenlik kullanma hakkına sahip olduğunu *hatırlayarak*,

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün iş gücünün korunması ve elverişli iş koşulları üzerine sözleşme ve tavsiyelerinden oluşan kapsamlı külliyatını *ayrıca hatırlayarak*,

Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütünün gıda, arazi mülkiyeti, doğal kaynaklara erişim hakkı ve diğer köylü hakları üzerine ayrıntılı çalışmalarını, özellikle Gıda ve Tarım için Bitki Genetik Kaynakları üzerine Uluslararası Sözleşme ile Örgütün Ulusal Gıda Egemenliği Bağlamında Topraktan Tasarruf, Balıkçılık ve Ormanların sorumlu bir şekilde yönetilmesine ilişkin İhtiyari Kılavuzları, Gıda Güvenliği ve Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması Bağlamında Sürdürülebilir Küçük Ölçekli Balıkçılığı Muhafaza Etmeyi Güvence Altına Almaya yönelik İhtiyari Kılavuzları ve, Ulusal Gıda Egemenliği Bağlamında Yeterli Gıdaya Erişimin Hızla Sağlanmasını Desteklemek için İhtiyari

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Kılavuzları *ilaveten hatırlayarak*,

Dünya Toprak Reformu ve Kırsal Kalkınma Konferansı ve burada kabul edilen, toprak reformu ve kırsal kalkınma için uygun ulusal stratejilerin oluşturulması ve kapsamlı genel ulusal kalkınma stratejilerine bütünleştirilmesi ihtiyacının vurgulandığı Köylüler Sözleşmesini *hatırlayarak*,

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların insan haklarının daha iyi korunmasına ve bu konuya dair var olan uluslararası insan hakları normları ve standartlarının ahenkli bir şekilde uygulanmasına ihtiyaç olduğuna *ikna olmuş olarak*,

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların insan haklarına dair aşağıdaki beyannameyi *resmen kabul eder*.

Madde 1. Köylü kavramının ve kırsalda çalışan diğer insanların tanımlanması

1. Bu beyannamenin amaçları çerçevesinde, köylü tek başına veya diğerleriyle birlikte veya bir topluluk olarak, asgari geçim ve/veya pazar için küçük ölçekli tarım üretimiyle iştigal eden veya etmeyi isteyen, önemli ölçüde -münhasıran değilse de- aileye veya aile içi iş gücüne ve üzerinden para kazanılmayan diğer iş gücü planlama biçimlerine dayanan, ve toprağa özel bir bağımlılığı ve bağlılığı olan kişi anlamına gelir.

2. Bu beyanname zanaate dayalı veya küçük ölçekli tarımla iştigal eden, hayvan yetiştiriciliği, dağ hayvancılığı, balıkçılık, ormancılık, avcılık veya toplayıcılık ve tarımla ilgili el işçiliği veya kırsal bölgede ilintili bir meslekle iştigal eden herkese uygulanır.

3. Bu beyanname toprakta çalışan yerel halklara, yaylacı ve göçebe toplumlara ve

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

topraksızlara da uygulanır.

4. Bu beyanname aynı zamanda plantasyonlarda ve su kültürü çiftliklerinde ve endüstriyel tarım şirketlerinde kiralanmış işçilere, göçmen ve mevsimlik işçilere de hukuki durumlarına bakılmaksızın uygulanır.

Madde 2. Devletlerin genel yükümlülükleri

1. Devletler, köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların haklarına kendi bölgelerinde ve kendi bölgeleri dışındayken saygı göstermeli, korumalı ve bu hakların gereklerini yerine getirmelidir. Mevcut beyannamenin şu anda teminat altına alınmamış maddelerinin tam olarak hayata geçirilmesi için aşamalı olarak ve derhal hukuki, yönetsel ve diğer gerekli adımları atmalıdır.

2. Bu beyannamenin, yaşlı, kadın, genç, çocuk ve engellileri de kapsayacak şekilde, köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların haklarına ve özel ihtiyaçlarına uyarlanması sürecine özel bir dikkat gösterilmelidir.

3. Devletler, köylü ve kırsalda çalışan diğer insanların haklarını etkileyebilecek hukuki düzenleme ve politikaları, uluslararası anlaşmaları ve diğer karar verici süreçleri

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

benimsemeyen ve uygulamaya koymadan önce; yerel halklarla ilgili kanunları da göz önüne bulundurarak, köylü ve kırsalda çalışan diğer insanların temsilci kuruluşları aracılığıyla köylü ve kırsalda çalışan diğer insanların özgür, önceden ve bilgilendirilmiş rızasını almak için iyi niyete dayalı bir danışma ve işbirliği süreci yürütmelidir.

4. Devletler, ticaret, yatırım, finans, vergi, çevre koruma, kalkınma işbirliği ve güvenlik

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

alanlarını da kapsayan uluslararası anlaşma ve standartları kendi insan hakları yükümlülüklerine uygun bir şekilde ayrıntılı olarak hazırlamalı, yorumlamalı ve uygulamalıdır.

5. Devletler, hakkında düzenlemeler yapmak durumunda olduğu özel birey ve organizasyonlar, uluslar üstü şirketler ve diğer iş kuruluşları gibi devlet dışı tüm aktörlerin köylü ve kırsalda çalışan diğer insanların haklarını geçersiz kılma veya bu haklardan faydalanmasını engelleme ihtimaline karşı, gerekli bütün önlemleri almalıdır.

6. Devletler, bu beyannamenin niyet ve hedeflerini gerçekleştirmeye çalışan ulusal girişimleri destekleyen uluslararası işbirliğinin önemini bilinciyle, birbirleriyle ve kendi aralarında, ve uygun olduğu takdirde, ilgili uluslararası ve bölgesel örgütler ve sivil toplumla, özellikle köylü ve kırsalda çalışan diğer insanların örgütleriyle ortaklaşa, bu anlamda uygun ve etkili önlemleri almalıdır.

Bu önlemler şunları kapsayabilir:

(a) Uluslararası kalkınma programlarını da kapsayan ilgili uluslararası işbirliğinin köylü ve kırsalda çalışan diğer insanlar için kapsayıcı, erişilebilir ve uygun olmalarını sağlamak;

(b) Bilginin, deneyimin, eğitim programlarının ve en iyi örneklerin değişimi ve paylaşımıyla kapasite oluşturmayı kolaylaştırmak ve desteklemek;

(c) Bilimsel ve teknik bilgiye erişim ve araştırmada işbirliğini kolaylaştırmak;

(d) Teknolojiye erişmek, erişilebilir teknolojileri paylaşmak ve teknolojileri özellikle gelişmekte olan ülkelere transfer etmek suretiyle, uygun görüldüğü şekilde, teknik ve ekonomik destek sağlamak;

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

(e) Gıda fiyatlarındaki aşırı dalgalanmayı ve spekülasyon yapmanın cazibesini sınırlamak amacıyla küresel düzeyde pazarların idaresini geliştirmek ve gıda stokları dahil pazar bilgisine zamanında erişmeyi kolaylaştırmak;

Madde 3. Eşitlik ve ayrımcılık yapmama

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar bireysel ve kolektif olarak; ırk, renk, köken, cinsiyet, dil, kültür, medeni durum, mülkiyet, engellilik, milliyet, yaş, politik veya diğer görüş, din, doğum, ekonomik, sosyal ve diğer statülere dayanan her türlü ayrımcılıktan bağımsız olarak; Birleşmiş Milletler Anlaşması, Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi ve diğer uluslararası insan hakları enstrümanlarıyla tanınan, tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam anlamıyla faydalanma hakkına sahiptir.

2. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlara karşı ayrımcılığa neden olacak veya bunu devam ettirecek koşulları ortadan kaldırmak için uygun önlemleri almalıdır.

Madde 4. Köylü kadın ve kırsalda çalışan diğer kadınların hakları

1. Devletler, köylü kadınlar ve kırsalda çalışan diğer kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırılması ve kadın erkek eşitliği temelinde kadınların tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden faydalanmaları, kırsaldaki ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı sürdürmeleri, bu sürece özgürce katılmaları ve bundan yarar sağlamaları için gerekli önlemleri almalıdır.

2. Devletler, köylü kadın ve kırsalda çalışan diğer kadınların bu beyannamede ve diğer

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

uluslararası insan hakları enstrümanlarında belirtilen tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden aşağıdaki hakları da kapsayacak şekilde, ayrımcılığa uğramadan faydalanmalarını sağlamalıdır:

(a) Kalkınma planlarının oluşturulmasına ve uygulanmasına anlamlı bir şekilde ve her düzeyde katılabilme hakkı;

(b) Bilgilendirme, danışmanlık ve aile planlaması hizmetlerini de kapsayan uygun sağlık koşullarına erişim hakkı;

(c) Sosyal güvenlik programlarından doğrudan faydalanma hakkı;

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

(d) İşlevsel okuryazarlık dahil, resmi veya gayri resmi her türlü staj ve eğitimi alma ve kendi teknik yeterliliklerini artırmak için toplumdaki tüm yayın hizmetlerinden faydalanma hakkı;

(e) İstihdam ya da kendi mesleğinin sahibi olmak yoluyla ekonomik fırsatlara eşit erişim sağlamak için kendi kendine yardım grupları ve kooperatifler organize etme hakkı;

(f) Tüm topluluk faaliyetlerine katılma hakkı;

(g) Toprak ve doğal varlıklar bakımından tarımsal kredilere, pazarlama hizmetlerine, uygun teknolojiye, eşit haklara erişim hakkı;

(h) Medeni durumlarından ve toprağın belirli tasarruf sistemlerinden bağımsız olarak toprak ve doğal kaynakların kullanımı ve kontrolüne eşit erişim hakkı ile toprak ve tarım reformu ve toprağın yeniden düzenlenmesine ilişkin planlarda eşit veya öncelikli muamele hakkı;

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

(i) Elverişli istihdam, eşit istihkak ve sosyal menfaatler ve gelir getirici faaliyetlere erişim hakkı;

(j) Şiddetten uzak olma hakkı;

(k) Hem hukuki hem de özel alanda, evlilik ve aile ilişkilerinde eşit ve adil muamele hakkı.

Madde 5. Doğal kaynaklar hakkı ve kalkınma hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, yeterli yaşam koşullarını sağlayabilmeleri için gerekli olan, topluluklarındaki mevcut doğal kaynaklara erişme ve bunları kullanma hakkına sahiptir. Bu doğal kaynakların yönetimine katılma ve doğal kaynakların geliştirilmeleri ve korunmaları sonucu ortaya çıkan faydalardan yararlanma hakkına sahiptir. Doğal kaynaklara erişilmesiyle ilgili olarak danışılma hakkına ve bunların kullanımı sonucu ortaya çıkan faydalara adil ve eşit katılma hakkına sahiptir.

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, geliştirme haklarını uygulamak için öncelikleri ve stratejileri belirleme ve bunları geliştirme hakkına sahiptir.

3. Devletler, köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların geleneksel olarak sahip oldukları veya kullandıkları doğal kaynakların aşağıdaki koşullar yerine getirilerek işletilmesini temin edecek önlemleri almalıdır:

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

(a) Köylüler ve kırsal alanlarda çalışan diğer insanların bireysel ve kolektif katılımıyla, teknik olarak yeterli ve bağımsız kuruluşlar tarafından usulüne uygun biçimde yürütülen bir toplumsal ve çevresel etki değerlendirmesi;

(b) Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların özgür, önceden ve bilinçli onayını

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

almak üzere düzenlenecek iyi niyet istişareleri;

(c) Bu işletmeden ortaya çıkacak faydaların, doğal kaynaklardan istifade edenler ile köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar arasında, karşılıklı anlaşmaya varılan koşullar çerçevesinde paylaşılmasına yönelik yöntemler.

Madde 6. Bireyin yaşama, özgürlük ve güvenlik hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, yaşam, fiziksel ve zihinsel bütünlük ve güvenlik hakkına sahiptir.
2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, keyfi tutuklama veya gözaltı, işkence veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz, kölelik veya esaret altında tutulamaz.

Madde 7. Hareket özgürlüğü

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar her yerde, hukuksal kişiliğinin tanınması hakkına sahiptir.
2. Devletler, sınırlar ötesi de dahil olmak üzere, köylü ve kırsalda çalışan insanların, özellikle de yaylacıların, balıkçıların, göçmen ve mevsimlik tarım işçilerinin serbest dolaşımını kolaylaştırmak için uluslararası anlaşmalarda öngörülen yöntemler dahil olmak üzere, gerekli önlemleri almalıdır.
3. Devletler, yerli halklar gibi köylüleri ve kırsalda çalışan diğer insanları etkileyen sınır aşırı tasarruf hakkına ilişkin sorunları ve uluslararası sınırları aşan küçük ölçekli balıkçıların mera ve mevsimlik göç yolları ile balıkçılık alanlarını ilgilendiren konuları ele almak için işbirliği yapmalıdır.

Madde 8. Fikir, düşünce ve ifade özgürlüğü

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, düşünce, vicdan, din, görüş, ifade ve barışçıl toplantı özgürlüğü hakkına sahiptir. Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde talepler, dilekçeler ve eylemler dahil olmak üzere görüşlerini ifade etme hakları vardır.

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, insan haklarının ve temel özgürlüklerin ihlallerine karşı bireysel ve kolektif olarak barışçıl faaliyetlere katılma hakkına sahiptir.

3. Devletler herkesin bireysel veya başkalarıyla bağlantılı olarak, şiddet, tehdit, misilleme, hukuki ya da fiili ayrımcılığa, bu beyannamede tanımlanan hakların meşru kullanımı ve ileri sürülmesi sonucunda ortaya çıkabilecek baskı ve keyfi uygulamalara karşı, yetkili makamlar tarafından korunmasını temin etmek üzere gerekli tüm önlemleri almalıdır.

Madde 9. Örgütlenme özgürlüğü

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, kendi çıkarlarını korumak için örgüt, sendika, kooperatif veya herhangi bir başka organizasyon ya da birlik kurma ve bunlara üye olma hakkına sahiptir. Bu tür örgütler, bağımsız ve gönüllü nitelikte olmalı ve tüm müdahale, zorlama veya baskılardan uzak tutulmalıdır.

2. Devletler, kooperatiflerin ve köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların kurduğu farklı örgütlerin desteklenmesi, bu kuruluşlar ve üyelerinin yasal faaliyetlerinin şekillenmesi, geliştirilmesi ve sürdürülmesi önündeki, yasal ve idari ayrımcılık da dahil olmak üzere, engelleri ortadan kaldırmak üzere gerekli önlemleri almalı ve koşul ve ücretlerin adil ve istikrarlı olmasını sağlamak ve haysiyet, iyi bir yaşam ve sürdürülebilir geçinme haklarının zarar görmesini önlemek amacıyla sözleşme müzakerelerinde örgütlerin pozisyonlarını güçlendirmek yönünde destek sağlamalıdır.

Madde 10. Katılım hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların doğrudan ve/veya temsilci örgütleri

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

aracılığıyla, kendi hayatlarını, topraklarını ve geçimlerini etkileyen politika, program ve projelerin oluşturulmasına, uygulanmasına ve değerlendirilmesine aktif, özgür, etkili, anlamlı ve bilinçli katılma hakkı vardır.

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların doğrudan ve/veya temsilci örgütleri aracılığıyla, gıda güvenliği, çalışma ve çevre standartlarının ister özel ister kamu aktörlerince oluşturulmasına ve bu standartlarla uyumun izlenmesine katılma hakkı vardır.

3. Devletler, köylü ve kırsalda çalışan diğer insanlara ait güçlü ve bağımsız organizasyonların kurulması ve büyümesini kolaylaştırmak dahil; hayatlarını, topraklarını

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

ve geçimlerini etkileyen karar alma süreçlerine doğrudan ve/veya temsilci örgütler aracılığı ile anlamlı ve etkili katılımını sağlamak için gerekli önlemleri almalıdır.

Madde 11. Üretim, pazarlama ve dağıtım ile ilgili bilgi hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar bilgi isteme, alma, geliştirme ve verme hakkına sahiptir. Buna üretim, işleme, pazarlama ve dağıtım etkileyen faktörlere ilişkin bilgi de dahildir.

2. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, şeffaf, zamanında ve yeterli bilgiye erişimlerini, hayatlarını, topraklarını ve geçimlerini etkileyebilecek karar verme süreçlerinde etkin bir katılımı sağlayacak, bunu kültürel yöntemlerine uyumlu bir dilde ve şekilde ve uygun araçlarla garanti altına alacak gerekli tedbirleri benimsemelidir.

3. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, ürünlerinin kalitesini yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde adil ve tarafsız değerlendirecek ve sertifikalandıracak bir sisteme

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

sahip olma hakları bulunmaktadır. Ayrıca bu insanların, uluslar üstü şirketler tarafından belirlenmiş sertifikasyon mekanizmalarını kabul etmeme hakları da vardır.

Madde 12. Adalete erişim

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, ihtilafların çözümüne yönelik adil ve doğru usullerle hızlı kararlara ve bireysel ve kolektif haklarının her türlü ihlalinde etkin yasal çözümlere erişme hakkı vardır. Bu tür bir karar, insan hakları standartlarıyla uyumlu şekilde, onların örflerine, geleneklerine, kurallarına ve yasal sistemegereken önemi vermelidir.

2. Devletler, tarafsız ve yetkin yargı ve idari birimler vasıtasıyla, zamanında, ekonomik ve etkin araçlar ile kendi dillerinde anlaşmazlıkların giderilmesine ayrımcılık olmaksızın erişilmesine olanak vermeli, temyiz, eski hale getirme, zararın giderilmesi, tazminat ve onarım haklarını içerebilecek şekilde etkin ve hızlı çözümler sağlamalıdır.

3. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların yasal destek hakları vardır. Devletler, idari ve adli hizmetlere başka türlü erişemeyecek, kırsalda çalışan köylüler ve diğer insanlar için ek önlemler almalıdır.

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

4. Devletler ulusal insan hakları kuruluşlarının çalışmasını ve yetkilerini özellikle kırsal alanlarda güçlendirmelidir.

5. Devletler köylülere ve kırsalda çalışan diğer insanlara, onları topraklarından ve doğal kaynaklarından yoksun bırakmayı, geçim araçlarından ve bütünlüklerinden mahrum etmeyi amaçlayan veya buna neden olan her türlü eylemin ve de zorunlu yerleştirme veya nüfusun

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

yerinden edilmesi, zoraki asimilasyon veya entegrasyonun her şeklinin önlenmesi ve telafi edilmesi için etkin mekanizmalar sunmalıdır.

Madde 13. Çalışma hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar çalışma hakkına sahiptir. Bu, geçimlerini sağlayacakları yolu özgürce seçme hakkını da içerir.
2. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar ve aileleri için iş olanaklarının bulunduğu ve yeterli yaşam standardına yetecek ölçüde gelir sunan kolaylaştırıcı bir ortam yaratmalıdır. Yüksek kırsal yoksulluk oranlarıyla karşı karşıya olan Devletler, başka sektörlerde istihdam olanakları bulunmuyorsa, istihdam yaratmak için olabildiğince emek-yoğun gıda sistemleri oluşturmak ve desteklemek için gerekli önlemleri almalıdır.
3. Devletler, köylü tarımı ve küçük ölçekli balıkçılığın kendine has özelliklerini göz önünde bulundurarak, iş müfettişlerinin kırsal alanlarda etkin operasyonlarını garanti altına alacak gerekli kaynakları tahsis ederek çalışma yasalarına uyumu denetlemelidir.
4. Hiç kimse zorunlu, sınırlı ya da mecburi çalışmaya zorlanamaz. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar ve onları temsil eden kuruluşlarla iletişim ve işbirliği içinde, bu kişileri, kadınların, erkeklerin ve çocukların borç boyunduruğu, sezonluk ve göçmen işçiler de dahil olmak üzere, zorunlu balıkçılık ve balıkçı tayfalığını içeren ekonomik sömürüden koruyacak gerekli önlemleri almalıdır.

Madde 14. İşte güvenlik ve sağlık hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, geçici, sezonluk veya göçmen işçi olmalarından ve yasal statülerinden bağımsız olarak, güvenli ve sağlıklı şartlarda çalışma hakkına, güvenlik ve sağlık önlemlerinin gözden geçirilmesi ve uygulanmasına katılma

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

hakkına, güvenlik ve sağlık temsilcilerini ve güvenlik ve sağlık komitelerindeki temsilcileri seçme hakkına, yeterli ve uygun koruyucu kıyafete, ekipmana, sağlık ve güvenlik eğitime erişme hakkına, taciz ve şiddete maruz kalmadan çalışma hakkına ve güvenlik ve sağlığına ilişkin kuvvetle muhtemel ve ciddi bir risk olduğuna dair makul bir inanca sahip olduğunda, kendini çalışma faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan tehlikeden uzak tutma hakkına sahiptir.

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, tarım kimyasallarını veya tarımsal ve endüstriyel kirleticileri kullanmama ve bunlara maruz bırakılmama hakkına sahiptirler.

3. Devletler yukarıda bahsedilen hakları korumak için gereken önlemleri almalı ve özellikle, sektörler arası koordinasyon, düzenleyici önlemler ve gerekli yaptırımların hayata geçirilebilmesi için tarımda, tarım endüstrisinde ve balıkçılıkta politikaların gerçekleştirilmesi ile iş güvenliği ve sağlığına ilişkin ulusal yasa ve düzenlemelerin uygulanmasından sorumlu bir yetkili merci belirlemeli ve kırsal çalışma yerlerinin denetlenmesi için Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ilgili enstrümanlarıyla uyumlu yeterli ve uygun sistemler oluşturmalı ve bunları desteklemelidir.

4. Devletler aşağıdakileri garanti altına almak için tüm gerekli önlemleri almalıdır:

(a) Tarımda kullanılan kimyasalların ithalatı, sınıflandırılması, paketlenmesi ve etiketlenmesi ile yasaklanmasına ya da sınırlandırılmasına ilişkin özel kriterleri belirleyecek uygun bir ulusal sistem veya yetkili merci tarafından onaylanmış herhangi bir sistem oluşturulması;

(b) Tarımda kullanılan kimyasalları üreten, ithal eden, satan, transfer eden,

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

depolayan veya kullananların ulusal ve diğer kabul görmüş güvenlik ve sağlık standartlarına uyması, kullanıcılara ve talep halinde yetkili merciyeye, ülkenin uygun resmi dilinde veya dillerinde yeterli ve uygun bilgi sunması;

(c) Kimyasal atıkların, eskimiş kimyasalların ve boş kimyasal kaplarının, başka amaçlar için kullanılmasını engelleyecek, güvenlik, sağlık ve çevresel riskleri ortadan kaldıracak ya da minimize edecek şekilde güvenli toplanması, geri dönüştürülmesi ve bertaraf edilmesi için uygun bir sistem oluşturulması;

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

(d) Kırsal alanlarda yaygın olarak kullanılan kimyasalların sağlık ve çevre etkileri ve bunların alternatifleri hakkında eğitim ve kamusal farkındalık programları geliştirilmesi ve uygulanması.

Madde 15. Gıda hakkı ve gıda egemenliği

1. Yeterli gıdaya ulaşmak ve açlıktan muaf olmak, köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların temel hakkıdır. Bu haklar en yüksek derece fiziksel, duygusal, ve zihinsel gelişime ulaşma imkanını garantileyen gıdanın üretilmesi ve yeterli besine ulaşma haklarını da kapsar.

2. Köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların gıda egemenliği hakkı vardır. Gıda egemenliği halkların sağlıklı, toplumun kültürüne uygun, adil ve ekolojik bakımdan duyarlı yöntemlerle üretilmiş gıdaya ulaşma hakkıdır. Bu hak, karar alma süreçlerine katılma ve kendi gıda ve tarım sistemlerini belirleme hakkını da kapsar.

3. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların katılımıyla, yerel, ulusal,

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

bölgesel ve uluslararası düzeyde gıda egemenliğini geliştiren ve koruyan politikalar ile bu politikaların tarım, ekonomi, sosyal, kültürel ve kalkınma politikaları ile tutarlı olmasını sağlayacak mekanizmalar oluşturmalıdır.

4. Devletler, gelecek nesillerin gıdaya erişebilmesini gözeterek, köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların uygun, yeterli ve kültürel olarak kabul edilebilir, sürdürülebilir ve adil yöntemlerle üretilen ve tüketilen gıdaya her daim erişmesini, bireysel ve toplu olarak, fiziksel ve zihinsel olarak tatmin edici ve haysiyetli bir yaşam sürmesini sağlamalıdır.

5. Devletler, kırsalda yaşayan çocukların yetersiz beslenmeleriyle mücadele için uygun önlemleri almalıdır. Bu önlemler, temel sağlık hizmetleri çerçevesinde, halihazırda mevcut teknolojilerin uygulanması, yeterli besleyici gıdaların tedariki ve hamilelik ve emzirme süresince kadınların yeterli besin almalarını sağlamayı içermektedir. Ayrıca devletler, toplumun tüm katmanlarının, özellikle ebeveyn ve çocukların, bilgilendirilmesini, beslenmeyle ilgili eğitime erişebilmelerini, çocuk beslenmesi ve emzirme ile ilgili temel bilgileri kullanırken desteklenmelerini sağlamalıdır.

Madde 16. Yeterli kazanç, geçim ve üretim araçlarına sahip olma hakkı

1. Köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların kendileri ve aileleri için yeterli kazanç ve geçim haklarına, bu haklara ulaşmak için, üretim aletleri, teknik yardım, kredi, sigorta ve

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

diğer mali hizmetler dahil gerekli üretim araçlarına sahip olma hakkı vardır. Ayrıca, bireysel ve toplu olarak geleneksel çiftçilik, balıkçılık ve hayvancılık yöntemlerini kullanma ve topluluk merkezli pazarlarını kurma hakkı vardır.

2. Köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların taşımacılık araçlarına ve ürünlerini yerel,

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

ulusal ve bölgesel pazarlarda, yeterli kazanç ve geçimini garanti edebilecek fiyatlarda satabilmesi için gerekli olan imalat, kurutma ve depolama imkanlarına ulaşma hakkı vardır.

3. Devletler, köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların ürünlerini yeterli yaşam standartlarına erişebilmelerini sağlayacak fiyatlarda satabilmeleri için, yerel, ulusal ve bölgesel pazarlara tam ve adil erişim ve katılımlarını sağlamalı ve bu pazarları güçlendirmek ve desteklemek için uygun önlemleri almalıdır. Ürün fiyatları, köylüleri ve kırsal alanlarda çalışan diğer halkları ve örgütlerini dahil eden adil ve şeffaf süreçler içinde kararlaştırılmalıdır.

4. Devletler, kırsal kalkınma, tarım, çevre, ticaret ve yatırım politika ve programlarının, yerel geçim seçeneklerini güçlendirmeye ve çevreye duyarlı tarımsal üretim biçimlerine geçmeye etkin olarak katkıda bulunmasını sağlayacak tedbirleri almalıdır.. Devletler, mümkün olduğu ölçüde, agroekolojiye uygun, organik ve sürdürülebilir üretimi teşvik etmeli ve çiftçi-tüketici arasında doğrudan satışları kolaylaştırmalıdır.

5. Devletler, doğal afetler ve piyasa aksaklığı gibi diğer ciddi karışıklıklara karşı köylülerin direncini güçlendirecek uygun önlemleri almalıdır.

Madde 17. Toprak ve diğer doğal kaynaklar hakkı

1. Yeterli yaşam standardını elde etmek, güvenli, barış içinde ve haysiyetli biçimde yaşanacak bir yere sahip olmak ve kültürlerini geliştirebilmek için ihtiyaçları olan toprak, su kaynağı, deniz kıyısı, balık avlama alanları, otlak ve ormanlar, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, bireysel ve toplu olarak hakkıdır.

2. Devletler, medeni durum değişikliği, yasal kapasite eksikliği veya ekonomik kaynaklara erişim eksikliği sonucu ortaya çıkanlar dahil olmak üzere, topraktan tasarruf haklarıyla ilgili bütün ayrımcılık biçimlerini kaldırmalı ve yasaklamalıdır. Özellikle, devletler, topraktan tasarruf hakkını, bu hakları devretme ve miras alma hakkını da içerecek biçimde, kadın ve erkeklere eşit olarak sağlamak zorundadır.

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

3. Devletler, geleneksel topraktan tasarruf hakları dahil, şu an kanunla korunmayan topraktan tasarruf haklarının yasal olarak tanınmasını sağlamalıdır. Kiracılık da dahil olmak üzere her türlü tasarruf hakkı kişilere, zorla tahliyelere karşı yasal belli bir dereceye kadar koruma sağlayacak derecede tasarruf teminatı sağlamalıdır. Devletler, doğal kaynakları ve bunların ortak kullanılması ve yönetilmesine ilişkin sistemleri tanıyıp korumalıdır.

4. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, topraklarından, ikamet yerlerinden veya çeşitli faaliyetleri ve uygun yaşam koşullarını sağlamak için kullandıkları doğal kaynakların bulunduğu yerlerden keyfi şekilde uzaklaştırılmaya karşı korunma hakkına sahiptir. Devletler, yerinden edilmeye karşı koruyucu tedbirleri, uluslararası insan hakları ve insancıl hukuk standartlarıyla uyumlu bir biçimde, yerel mevzuatlarına dahil etmelidir. Devletler, cezai tedbir veya savaş aracı ya da yöntemi olarak uygulanması dahil olmak üzere, zorla tahliye, ev yıkımları, tarım alanlarının tahrip edilmesi ile toprak ve diğer doğal kaynaklara keyfi olarak el konulması veya kamulaştırılmasını yasaklamalıdır.

5. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, bireysel veya toplu olarak, keyfi veya kanunsuz biçimde mahrum edildikleri topraklarına geri dönme, faaliyetlerinde kullandıkları ve yeterli yaşam koşullarına ulaşmaları için gerekli olan doğal kaynaklara erişme veya geri dönüşleri mümkün olmadığı koşullarda adil tazminat alma hakları vardır. Devletler, doğal felaketler ve/veya silahlı çatışma nedeniyle yerlerinden edilmiş köylü ve kırsal alanlarda çalışan diğer insanların, topraklarına ve diğer doğal kaynaklara erişmesini yeniden sağlamak için gerekli adımları atmalıdır.

6. Devletler, çeşitli faaliyetler ve uygun yaşam koşullarını sağlamak için kullanılan toprak

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

ve diğer doğal kaynaklara, özellikle genç insanlar ve topraksızların geniş ve adil bir biçimde erişimini sağlamak ve kapsayıcı kırsal kalkınmayı teşvik etmek için yeniden bölüşüme dayalı tarım reformları uygulamalıdır. Yeniden bölüşüme dayalı reformlar erkekler ve kadınların toprağa, balık avlama alanları ve ormanlara, eşit erişimini garanti altına almalı, toprağın sosyal işlevini gözetmeli ve bir mülkiyet altında aşırı birikimini kısıtlamalıdır. Topraksız köylülere, küçük ölçekli balıkçılara ve diğer kırsal çalışanlara kamu arazilerinin, balık avlama alanlarının ve ormanların tahsisinde öncelik verilmelidir.

7. Devletler, üretim ve yeterli yaşam koşullarına ulaşmak için kullanılan topraklar ve diğer doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir biçimde kullanılmasını sağlamak için,

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

agroekoloji yöntemlerini de içeren önlemler almalı ve biyolojik ve diğer doğal kapasitelerin ve çevrimlerin yenilenmesine ilişkin şartları temin etmelidir.

Madde 18. Güvenli, temiz ve sağlıklı bir çevre hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların güvenli, temiz ve sağlıklı bir çevre hakkı vardır.
2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar, çevre ile topraklarının, bölgelerinin veya kaynaklarının üretim kapasitesinin korunması ve muhafaza edilmesi hakkına sahiptir. Devletler bu hakkı korumalı ve köylüler ile kırsalda çalışan diğer insanların bu hakkının tam olarak ifasını sağlamak için gerekli önlemleri ayrımcılık yapmaksızın almalıdır.
3. Devletler iklim değişikliği ile mücadeleyi şart koşan uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmelidir. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, ulusal ve yerel iklim değişikliği uyum ve hafifletme politikalarının tasarım ve uygulamasına, pratik ve

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

geleneksel bilgilerin kullanımını da kapsayacak biçimde, katkıda bulunma hakkı vardır.

4. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların toprak veya bölgelerine, onların özgür, önceden verilmiş ve bilinçli onayı olmadan tehlikeli maddelerin atılmasını veya depolanmasını önleyecek etkin önlemler almalı ve onların haklarını kullanması önündeki, sınır ötesi çevre zararlarından kaynaklanan tehditleri belirlemek üzere işbirliği yapmalıdır.

5. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanları, onların haklarının korunmasına doğrudan veya dolaylı katkıda bulunan çevre kanunlarını da uygulamak suretiyle, devlet dışı aktörlerin suistimalinden korumalıdır.

Madde 19. Tohum hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların tohum hakkı vardır, bu hak aşağıdakileri kapsar:

(a) Gıda ve tarım için bitki genetik kaynaklarıyla ilgili geleneksel bilginin korunması hakkı;

(b) Gıda ve tarım için bitki genetik kaynaklarının kullanımından doğan faydaların paylaşımına adilane katılım hakkı;

(c) Gıda ve tarım için bitki genetik kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımıyla ilgili konularda karar verme sürecine katılma hakkı;

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

(d) Atalık tohum/üretim ve çoğaltma malzemelerini saklama, kullanma, takas etme ve satma hakkı.

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların tohumlarını ve geleneksel bilgilerini

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

sürdürme, kontrol etme, koruma ve geliştirme hakkı vardır.

3. Devletler tohum hakkına saygı duymalı, onu korumalı ve gerçekleştirmeli ve ulusal mevzuatlarında bu hakkı tanımalıdır.

4. Devletler köylülere yeterli kalitede ve miktarda tohumun, ekim için en uygun dönemde, uygun bir fiyat ile sağlanmasını garanti altına almalıdır.

5. Devletler köylülerin ellerindeki tohumları veya tercih ettikleri yerel olarak ulaşılabilir diğer tohumları kullanma ve yetiştirmek istedikleri ekine ve türlere karar verme haklarını tanımalıdır.

6. Devletler köylülerin tohum sistemlerini desteklemeli, köylü tohumlarının kullanımı ve tarımsal biyoçeşitliliği teşvik etmelidir.

7. Devletler tarımsal araştırma-geliştirmenin köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların ihtiyaçlarına yönelik olmasını sağlamalı; deneyimlerini dikkate alarak, bu kişilerin, önceliklerin tanımlanması ile araştırma-geliştirme sürecine aktif katılımını sağlamalı ve köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların ihtiyaçlarını karşılayan nadir ürünlerin ve tohumların ar-ge'sine yatırımı artırmalıdır.

8. Devletler tohum politikalarının, bitki çeşitliliğinin korunması ve diğer fikri mülkiyet haklarının, belgelendirme programları ve tohum pazarlama mevzuatının köylülerin haklarına, özellikle de tohum hakkına saygılı olmasını ve onların ihtiyaç ve gerçekliklerini dikkate almasını sağlamalıdır.

Madde 20. Biyolojik çeşitlilik hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, bireysel veya toplu olarak, tarım, balıkçılık ve hayvancılık alanlarındaki biyolojik çeşitliliği ve bununla ilişkili bilgiyi koruma, devam ettirme ve sürdürülebilir şekilde kullanma ve geliştirme hakkı vardır. Aynı zamanda, geçimlerinin ve tarımsal biyoçeşitliliğin yenilenmesinin temelini oluşturan geleneksel tarım, kırsal hayat ve agroekolojik sistemleri sürdürme hakkı vardır.

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımıyla ilgili ortak geleneksel bilgilerini, yenilikleri ve uygulamaları korumaya hakları vardır.

3. Devletler, ilgili uluslararası anlaşmalardaki yükümlülükleriyle uyumlu olarak, biyoçeşitlilik ve genetik kaynakların tükenmesinin önlenmesi, bunların korunmasının ve sürdürülebilir kullanımının güvence altına alınması, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların geleneksel bilgilerinin korunması ve tanıtılması ile bu kişilerin bu kaynakların kullanımından doğan faydaların paylaşımına adil katılımı için uygun tedbirleri almalıdır.

4. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların herhangi bir değişime uğratılmış canlı organizmanın geliştirilmesi, işlenmesi, nakliyatı veya piyasaya sürülmesinden doğabilecek hak ihlali risklerini denetlemeli, önlemeli ve azaltmalıdır.

Madde 21. Su ve hıfzıssıhha hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, yaşam ve tüm insan haklarından tam olarak faydalanabilmek için hayati önem taşıyan güvenli ve temiz içme suyuna ve hıfzıssıhha erişim hakkı vardır. Aynı zamanda su sağlama sistemlerine ve kaliteli, ekonomik ve fiziksel olarak erişilebilir, ayrımcı olmayan ve kültür ve toplumsal cinsiyet açısından kabul edilebilir temizlik tesislerine erişme hakları vardır.

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, tarım, balıkçılık, hayvancılık ve diğer suyla ilgili geçim faaliyetlerini güvenceye almak için su hakkı vardır. Bu kişilerin suya ve su kaynakları yönetim sistemlerine adil erişim hakkı ile keyfi kesintiler veya su kaynaklarında kirlenme olmadan yaşama hakkı vardır.

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

3. Devletler, ayrımcılık yapmadan, geleneksel ve topluluk temelli su yönetim sistemleri de dahil olmak üzere, suya erişime saygı göstermeli, bu erişimi korumalı ve güvence altına almalıdır. Devletler kişisel, hane halkı ve üretim amaçlı kullanılan suyu ve hıfzıssıhhanın iyileşmesini temin etmek için önlemler almalıdır. Bunu özellikle, hukuki statüleri ne olursa olsun, dezavantajlı veya dışlanmış gruplar, göçebe yaylacılar, plantasyon işçileri, göçmenler ile düzensiz veya gayriresmi alanlarda yaşayanlar için yapmalıdır.

4. Devletler aşırı kullanım ve tehlikeli maddelerin, özellikle endüstriyel sıvı atık, konsantre mineral ile ağır ve hızlı zehirlenmeye sebep veren kimyasalların doğurduğu kirlenmeye karşı, doğal su kaynaklarını, havzaları, aküferler ile sulak alanlar, göller, göletler, nehirler

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

ve dereler dahil olmak üzere yer üstü su kaynaklarını korumalı, bunların yenilenmesini sağlamalıdır.

5. Devletler, üçüncü kişilerce, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların su haklarını kullanmalarının kısıtlamasını engellemelidir. Devletler su kullanımını önceliklendirmede, insani ihtiyaçları, küçük ölçekli gıda üretimini, ekosistem ihtiyaçlarını ve kültürel kullanımı diğer kullanımların önünde tutmalıdır.

Madde 22. Sosyal güvenlik hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, sosyal sigorta dahil olmak üzere, sosyal güvenlik hakkı vardır. Aynı zamanda yürürlükte olan uluslararası ve yerel iş mevzuatı kapsamında verilmiş tüm sosyal güvenlik haklarından faydalanma hakkı vardır.

2. Kırsal bölgelerdeki göçmen işçiler, hukuki statüleri ne olursa olsun, sosyal güvenlik

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

alanında eşit muamele görmelidir.

3. Devletler, köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların sosyal sigorta dahil olmak üzere, sosyal güvenlik hakkını tanımalı, ve ulusal şartlara uygun olarak, temel sosyal güvenlik teminatlarını içeren sosyal koruma zeminini kurmalı veya sürdürmelidir. Teminatlar asgari olarak, muhtaç kişilerin yaşam boyu temel sağlık hizmetine ve temel gelir güvencesine erişmesini sağlamalıdır ki bunlar birlikte, ulusal seviyede gerekli bulunan mal ve hizmetlere etkin erişimi sağlayacaktır.

4. Temel sosyal güvence teminatı kanun ile tesis edilmelidir. Tarafsız, şeffaf, etkin, erişilebilir ve bütçeye uygun şikayet ve itiraz süreçleri de tanımlanmalıdır. Ulusal hukuki çerçeve ile uyumu artırmak için gereken sistemler mevcut olmalıdır.

Madde 23. Sağlık hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, mevcut en yüksek fiziksel ve zihinsel sağlık standardından faydalanma hakkı vardır. Ayrıca herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadan tüm sosyal hizmetlere ve sağlık hizmetlerine erişme hakları vardır.

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, tıbbi amaçlar için kullandıkları bitki, hayvan ve minerallere erişme ve bunların korunması da dahil olmak üzere, geleneksel ilaçlarını kullanma ve koruma, sağlıkla ilgili alışkanlıklarını devam ettirme hakkı vardır.

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

3. Devletler, kırsal alanlarda, özellikle savunmasız durumdaki gruplar için ayrımcılığı önleyecek şekilde, sağlık tesislerine, ürünlerine ve hizmetlerine, temel ilaçlara, bulaşıcı hastalıklara karşı bağışıklık önlemlerine, üreme sağlığı hizmetlerine, topluluğu etkileyen ve

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

ilgilendiren temel sağlık problemleri, bunları önleme ve kontrol altına alma yöntemleri ile ilgili bilgiye, anne ve çocuk sağlığına yönelik hizmetlere erişim ile sağlık personelinin sağlık ve insan hakları dahil eğitilmesini teminat altına almalıdır.

Madde 24. Yeterli barınma hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların yeterli barınma hakkı vardır. Huzur ve haysiyetleriyle yaşayacakları güvenli evleri ve toplulukları idame ettirme hakları vardır.
2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların evlerinden zorla tahliyeye, tacize ve diğer tehditlere karşı korunma hakları vardır.
3. Devletler, köylüleri ve kırsalda çalışan diğer insanları, uygun yasal koruma veya başka tür korunma yöntemlerine erişimleri veya güçleri yetmeden mesken tuttıkları evlerinden veya topraklarından rızaları olmadan geçici veya kalıcı tahliye edemezler. Tahliyenin kaçınılmaz olduğu hallerde, devlet doğabilecek maddi ve diğer kayıpları karşılamalı veya adil bir tazminat temin etmelidir.
4. Tahliye durumunda devletler köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların erişilebilirlik, finansman gücü, barınabilme, imtiyaz güvencesi, kültürel açıdan uygunluk, uygun konum, sağlık, eğitim ve su gibi temel haklara erişim şartlarını karşılayan konut edindirme seçeneklerini içerecek şekilde yeniden iskanını garanti etmelidir.

Madde 25. Öğrenim ve eğitim hakkı

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların öğrenim ve eğitim hakkı vardır. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlar için öğrenim ve eğitim programları onların ekonomik ortamını, sosyal ve kültürel koşullarını ve pratik ihtiyaçlarını hesaba katmalı, tarih, bilgi ve değer sistemlerini bünyesinde barındırmalıdır. Programlar köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanlarla iş birliği içinde geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların, içinde buldukları belirli agroekolojik, sosyokültürel ve ekonomik ortamlara uyumlu bir şekilde gerekli olduğu miktarda eğitim görme hakkı vardır. Sorunlara karşılık geliştirilen tahsil programları üretkenliği artırma,

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenisehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

pazarlama ve ilaç, hastalık, sistem şokları, kimyasalların etkileri, iklim değişikliği ve hava olaylarıyla başa çıkacak becerileri içermeli, ancak bunlarla sınırlı kalmamalıdır.

3. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların çocuklarının kültürleri ve insan hakları araçlarının içerdiği diğer tüm haklar ile uyumlu öğrenim alma hakkı vardır.

4. Devletler köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların karşılaştıkları acil ve yeni ortaya çıkan zorluklara daha makul bir şekilde karşılık verebilmeleri için çiftçi saha okulları, katılımcı bitki yetiştirme, bitki ve hayvan sağlığı muayenehaneleri gibi hakça ve katılımcı çiftçi-bilim insanı ortaklıklarını cesaretlendirmelidir.

5. Devletler çiftlik düzeyinde tahsil, pazar bilgisi ve danışman hizmetlerini sağlayacak yatırımlar yapmalıdır.

Madde 26. Kültürel haklar ve geleneksel bilgi

1. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların müdahaleye veya herhangi bir şekilde ayrımcılığa uğramaksızın kültürel gelişimlerini özgürce devam ettirebilme ve kendi kültürlerinden faydalanma hakları vardır. Ayrıca, sahip oldukları hayat tarzı, üretim yöntemleri, teknoloji ya da adetler ve gelenekler gibi geleneksel bilgileri sürdürme, ifade etme, kontrolünü ellerinde tutma, koruma ve geliştirme hakları vardır. Hiç kimse uluslararası hukukça teminat altına alınmış insan haklarını kültürel hakları bahane etmek suretiyle sınırlandıramaz ve ihlal edemez.

2. Köylüler ve kırsalda çalışan diğer insanların yerel adet, dil, kültür, din, edebiyat ve sanatlarını bireysel veya kolektif bir şekilde, uluslararası insan hakları standartlarına uygun

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

koşullarda ifade etme hakları vardır.

3. Devletler yukarıda bahsedilen haklara saygı duymalı, hakların tanınması ve korunmasına için önlem almalı ve köylülerin ve kırsal alanlarda çalışan diğer insanların geleneksel bilgi yöntem ve teknolojilerine karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmalıdır.

Madde 27. Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşların sorumluluğu

1. Birleşmiş Milletler sisteminin ve uluslararası ve bölgesel finansal kuruluşlar dahil olmak üzere diğer hükümetler arası kuruluşların uzman kuruluşları, fon ve programları diğer önlemlere ek olarak, kalkınma yardım ve işbirliğini harekete geçirmek suretiyle, mevcut

Birleşmiş Milletler

A/HRC/WG.15/4/2

---

beyannamenin koşullarının tam anlamıyla gerçekleştirilmesine katkı koymalıdır. Köylülerin ve kırsalda çalışan diğer insanların kendilerini etkileyen sorunlarla ilgili katılımlarını sağlama alacak yol ve araçlar tesis edilmelidir.

2. Birleşmiş Milletler ve uzman kuruluşları, fonları ve programları ve uluslararası ve bölgesel finansal kuruluşlar dahil olmak üzere diğer hükümetler arası kuruluşlar mevcut beyannamenin hükümlerine sadık kalınmasını ve hükümlerinin tam anlamıyla uygulanmasını teşvik etmeli ve tesir gücünü izlemelidir.

İletişim :

Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>

ÇİFTÇİ-SEN

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu

İletişim : Adakale Sokak No: 8/13 Yenışehir / Ankara
Tel: 0532 264 06 24 -0505 920 50 91 -0554 487 73 83
e-posta: ciftcisen@gmail.com <http://www.karasaban.net>